

Magyar Tudományos Akadémia és az Európai Akadémia tagja vette át a neutrospin-visszhang felfedezéséért. Teller Ede Kaliforniából érkezett és arról beszélt, milyen szerepet játszottak a magyar tudósok a világháború alatt Amerikában az atomenergia felszabadításában. Kürti Miklós (az Angol, a Magyar, az Európai Akadémia tagja) Oxfordból és prof. Tisza László, a massachusettsi műegyetemről a legmélyebb hőmérsékletek előállításának elméletéről tartottak előadást. Az erdélyi professzorok a magyar tudomány erdélyi hagyományait elevenítették fel, de szóltak még sokan mások is.

A centenáriumi események közül mások is méltók a tömegkommunikáció figyelemre. Ülészak emlékezett meg arról, hogy a kripton-lámpa magyar megalkotója, Bródy Imre 100 éve született. Gyulán megkoszorúztuk szülőházát. 200 éve született Petzvál József, aki tudományos alapon tervezte meg a modern fotoobjektívet. Bécsben is, Budapesten is utca van elnevezve róla. Bécsben megkoszorúztuk, Budapesten felavattuk emléktábláját. A Műegyetemen kiállítás nyílik nagyhírű tanítványaik (a radioaktív nyomjelzést, atomreaktort, modern rakétarepülést, holográfiát stb. kifejlesztő, Nobel-díjat is kiérdemelt) magyar fizikusok munkáiból. A Farkasréten felavatjuk Vermes Miklósnak, korunk legnagyobb fizikatanár-egéniségének sírkövét.

A centenáriumi hetet követően az Akadémián székfoglalót tartott a Svájcban élő Telegi Bálint. 1990-ben ő kapta a Nobel-díj utáni legnagyobb tudományos kitüntetést, a Wolf-díjat.

MARX GYÖRGY

Korai mérleg

- a Televideo Kiadó ősszel megjelent videokazettái és az iskolák -

Alig másfél hónapja, hogy megérkezhetett az iskolákba a Televideo Kiadó 44 új műsort tartalmazó, legfrissebb videoműsor ajánlata. Az iskolák - jól ismert szűkös anyagi körülményeik ellenére - elég szép számban rendeltek tőlünk. Ezt a kiadást a korábbiakhoz hasonlóan én állítottam össze. Szerkesztői tapasztalataim azt mutatják, hogy nem elhamarkodott ítélni abból, amit most látok a megrendelésekből. Már most kitűnik, hogy a pedagógusok mit találnak leghasználhatóbbnak abból, amit nekik kínálunk. Nincsenek könnyű helyzetben, hiszen nem vásárolhatják meg mindazt, ami esetleg hasznos lehetne számukra. Azért is érdekesek ezek az adatok, mert bizonyára hosszú mérlegelés kellett, hogy eldöntsék: mi az, amit megengedhetnek maguknak, s mi az, amit nem.

Vezet a földrajz

Már a korábbi kiadások is azt mutatták, hogy azok a műsoraink, amelyeket a földrajztanároknak ajánlunk, általában tetszésre találnak. A jelenség mögött nemcsak az rejtezik, hogy a tájakat, országokat, népeket bemutató filmek sikeresek, hanem az is, hogy a földrajz oktatásához ma már elengedhetetlen az adott hely, jelenség bemutatása.

Idei őszi ajánlatunkban azonban olyan földrajzi filmet ajánlottunk, amely nem egy a sok közül. "Az egyetlen Föld" című alkotás valóban nagy érték. Szemléletét a földta-

ni kutatások legújabb eredményei formálták, s a modern ismeretterjesztő filmek teljes eszköztárát felsorakoztatja. A computer-animáció éppúgy természetes benne, mint az, hogy az egyes földtani jelenségeket a helyszínen mutatja be, legyen szó a sivatagképződésről, vagy a vulkánok kialakulásáról. S a képek esztétikai igénye is figyelemreméltó.

Nos, nem kell talán szaporítanom a szót, ez a japán filmsorozat vitte el a pálmát, a legtöbben ezt vásárolták meg. S ez a sorozat az iskoláknak valóban nagy nyereség lesz. Nem kell attól tartaniuk, hogy olyan műsört vásároltak meg, amelynek információs értéke hamar elavul.

Érték vagy nem érték?

Maradjunk az értékes műsoroknál. Nagy öröm számunkra, hogy az első három legjobban keresett műsor között van a XX. századi izmusok. Eddig úgy láttuk, képzőművészeti kiadványaink nem tartoznak azon kazetták közé, amelyeket az iskolák meg tudnak venni. Másra, fontosabbnak ítélt műsorokra irányult figyelmük. A XX. századi izmusok iránti nagy érdeklődés arra enged következtetni, hogy sok iskolában – úgy látszik – szemléletváltozás történt. Ez biztató. A pedagógusok ma már fontosnak tartják a képzőművészetet is. Ez az összefoglaló jellegű sorozat-műsor, ha valóban sok iskolában fogják használni az oktatásban, előkészíthet egy szélesebb körű szemléletváltozást. Ha ezt a képzőművészeti korszakot kellően feldolgozzák a gyerekek, a következő nemzedék talán saját kortárs képzőművészeti törekvéseit is képes lesz értően befogadni. Erre pedig nagy szükség lenne. A XX. századi izmusok című sorozat alkalmas e folyamat elindítására. Alapos, körültekintő, sohasem szószaporító, nem tudálékos, hű az irányzatok szelleméhez. Örvendetes, hogy elkészülhetett egy ilyen műsor, s hogy hasznát sokan felismerték.

A kortárs művészet befogadása kapcsán megemlítem, hogy sajnálatos módon az irodalomtanárok nem eléggé figyeltek fel a Vigyázat! Mélyföld! című kazettánkra. Pedig ennek színvonalát olyan írók garantálják, mint Esterházy Péter, Kornis Mihály, Spíró György, és egy olyan rendező munkája, mint Molnár György.

Félreértés ne essék, nem olvasás helyett ajánljuk a videót, de nem vagyunk róla meggyőződve, hogy haszontalan egy olyan összeállítás bemutatása, amely egy, az előző rendszerben olykor tűrt, olykor pedig tiltott nemzedék életérzését mutatja be. Ma valóban fontos probléma, hogy a szülők, a pedagógusok hogyan szoktassák rá a fiatalokat az olvasásra. Ehhez a műsorhoz azonban a pedagógus ajánlhat olvasmányt, sőt olvasmányokat. A két dolog kiegészítheti egymást. A fiatalok a videót úgyis nézik. Miért ne nézzenek meg olyat is, amelynek film-értéke is van?

Ha már itt tartunk, érdemes pár szót ejteni éppen a filmekkel, a filmesztétika-oktatással kapcsolatban is. Ez már a második kiadás, amelyben ajánlunk filmesztétika-oktatásra alkalmas televíziós, vagy mozifilmeket. Tudjuk, kevés középiskolában folyik ilyen oktatás. Nincs az intézményeknek annyi pénze, hogy megszervezzék a mozivetítést, filmet, moziélményt béreljenek. Ezért ajánljuk a videót. Tudjuk, ezeknek a filmeknek nagy része vászonra készült. Esztétikai értékük azonban alig csorbul a tévéképernyőn. A veszteséget kárpótolja, hogy a diákok megismerik Louis Buñuel, Marcel Carné, Jean Cocteau, Jean-Luc Godard vagy Roberto Rossellini művészetét. Javaslom, nézzék át katalógusunkat még egyszer. Ezeket a filmeket akár "lyukasórán" is vetíthetik. Talán

egyszer a filmesztétika-oktatás is polgárjogot nyer Magyarországon. Hiszen a kábelcsatornákon nap mint nap tömegével ömlik a film gyerekekre, felnőttekre egyaránt. Hogyan várjuk el, hogy az igényes szórakozást válasszák, ha nem tanítjuk meg őket arra, mi az?

A jó példa

Igényes, szórakoztató és az irodalom körébe tartozik a Mondák a magyar történelemből című kazettánk. S nagyon kelendő, a negyedik legtöbbet vásárolt műsor. A pedagógusok felismerték benne az értéket, s azt, hogy az animációs filmekben felnövő gyerekek figyemét le fogja kötni ez a rajzfilmsorozat. Nemzeti kultúránk alappillérei ezek a mondák, s az irodalomórák csak gazdagabbak lesznek a filmváltozat által, maga a tantárgy is vonzóbbá válik. Ha az irodalom számára másként nehéz megnyerni az olvasni nem akaró gyerekeket, talán ezt kell tenni.

A társadalom és az iskola

A sokszor mozdulatlansággal vádolt iskola most – úgy látjuk – reagál a társadalomban végbemenő változásokra. Ezt látszik bizonyítani, hogy egy vallástörténeti és egy, a korszak problémáját boncoló műsorunk nagy érdeklődésre talált.

A Ki öröktől fogva... című sorozat-műsor a hittanórák segédanyagaként nem használható. Ennél átfogóbb kultúrtörténeti áttekintést nyújt. A monoteista vallások nagy képviselőinek portréját vázolja fel. Nem hiszem, hogy hangsúlyozni kellene, mekkora korábbi hiányt pótol a kazetta. A megrendelések tanúsítják: a szemléletváltozással együtt halad az iskola.

Ugyanerre enged következtetni Chrudinák Alajos problémafelvető műsorának, a "Mit ér az ember, ha magyar?"-nak keresettségé. A kérdésről nem lehet eleget vitatkozni. A Televideo Kiadó gondolatébresztőnek szánta ezt a műsort. A Mit ér az ember, ha magyar? alapanyag, amely kiindulásként kinek-kinek segíthet kiformálni saját elképzelését a kérdésről.

Amit az iskola mások helyett is vállal

Ez az ország sokszor hasonlított és hasonlít még ma is az alvó Csipkerózsikára. Úgy tesz, mintha nem látná, hogy az AIDS nemcsak azokat érinti, akik már megbetegedtek benne, és úgy tesz, mintha a szenvedélybetegség, a kábítószerfogyasztás, valaki másnak a problémája lenne, itt nálunk nem létezne. Ki látná jobban a pedagógusnál (ha már a szülő nem fordít rá gondot), hogy a fiatalok felkészületlenek, nem tudják, hogyan védjék meg magukat az AIDS-től, és hogy bizony fogyasztanak kábítószerrel, nem is kevesen. Látszik, hogy a pedagógusok legalább szívükön viselik az ügyet. Az egyetlen Föld után a legtöbb iskola az AIDS ABC-je és a Kábítószerjárvány című kazettánkat vásárolta meg. Reméljük, hogy később még többen fogják tőlünk ezt a két nagyhatású amerikai filmet megvenni, mert ennek a két műsornak valóban minden iskolában ott a helye.

Még egyszer az anyagiakról

A szerkesztő látja a szűkös anyagi körülményeket, mégsem ereszti búnak a fejét, mert azt is látja, hogy vannak, akik segítenek az iskoláknak. A megrendelőlapokon tévesek, polgármesteri hivatalok címei is feltűnnek mint kifizetőhelyek. Kár, hogy a segítség nem kiterjedtebb; hogy a társadalom nem tudja megszervezni, hogy több jusson az új nemzedék képzésére; hogy nincsen több társadalmi szerv, intézmény, alapítvány, amely nehéz helyzetében támogatná az iskolákat.

Ma már elképzelhetetlen az oktatás, nevelés nélkül. Vannak olyan alapvetően fontos videoműsorok, amelyeknek mindenképpen el kell jutniuk az iskolákba, mert az egyetemes tudás, kultúra terjesztői. Vannak olyanok is, amelyek éppen társadalmi, politikai aktualitásuk miatt fontosak egy, a változásokkal együtt mozduló iskola számára. Vajon mind eljutnak-e?

A szerkesztő mégis elégedett, mert látja, hogy a válogatáskor a pedagógusok az értékeket részesítik előnyben. Csak amiatt bánkodik, hogy kínál még egyéb értékeket is, amelyekre sajnos kevesebb vevőt talál, mert az iskolák ugyan nem vitatják, hogy hasznos lenne, csak nem telik rá, sőt sok iskolának egyáltalán nem telik videokazettára. Ki fogja megoldani ezt a problémát? Mindannyiunknak gondolkodni kell rajta!

A Televideo Kiadó műsorajánlata

Földrajz			
273. Kőrösi Csoma Sándor nyomában		278. Magyar tájak II.	112 perc
54 perc		- A Mecsek hegység	
Négy fiatalember, Síra György, Pogány György, Sárosi Ervin, Bobály István elhatározta, hogy saját pénzén buszon, lóháton, gyalogszerrel bejárja Kőrösi Csoma Sándor Tibetben megtett útját...		- Ormánság	
		- Villányi hegység	
274. A magyar puszták I. rész	88 perc	279. Magyar tájak III.	94 perc
- A Tiszától elzárt Hortobágy		- Rábaköz	
- A hortobágyi szikések		- Szigetköz	
- A főtenger világa		- Kőszegi hegység	
- A Kun-kápolnási mocsár		280. Magyar tájak IV.	102 perc
275. A magyar puszták II. rész	88 perc	- Bakony	
- A megszépült csúnya föld		- Balaton: Egy tó múltja I.	
- A hasznosított csúnya föld		- Balaton: Egy tó jelene II.	
- Hortobágyi pásztorélet		281. Magyar tájak V.	86 perc
- Tavasz Kardoskúton		- Mátra	
276. A magyar puszták III. rész	110 perc	- Dunakanyar	
- Ősz Kardoskúton		- Aggteleki karszt	
- Kiskunsági homokbuckák		282. Magyar tájak VI.	57 perc
- Kiskunsági szikések		- Nagyunság	
- Ballada a tölgy fájáról		- Kiskunság	
- Szegényebbek lennének nélküle		283. Magyar tájak VII.	73 perc
277. Magyar tájak I.	58 perc	- Kőrösök vidéke	
- Göcsej és vidéke		- Hortobágy és környéke	
- Őrség		284. Magyar tájak VIII.	60 perc
		- Bereg-Szatmár-i táj	
		- Bodrogek	

Még egyszer az anyagiakról

A szerkesztő látja a szűkös anyagi körülményeket, mégsem ereszti búnak a fejét, mert azt is látja, hogy vannak, akik segítenek az iskoláknak. A megrendelőlapokon tévesek, polgármesteri hivatalok címei is feltűnnek mint kifizetőhelyek. Kár, hogy a segítség nem kiterjedtebb; hogy a társadalom nem tudja megszervezni, hogy több jusson az új nemzedék képzésére; hogy nincsen több társadalmi szerv, intézmény, alapítvány, amely nehéz helyzetében támogatná az iskolákat.

Ma már elképzelhetetlen az oktatás, nevelés nélkül. Vannak olyan alapvetően fontos videoműsorok, amelyeknek mindenképpen el kell jutniuk az iskolákba, mert az egyetemes tudás, kultúra terjesztői. Vannak olyanok is, amelyek éppen társadalmi, politikai aktualitásuk miatt fontosak egy, a változásokkal együtt mozduló iskola számára. Vajon mind eljutnak-e?

A szerkesztő mégis elégedett, mert látja, hogy a válogatáskor a pedagógusok az értékeket részesítik előnyben. Csak amiatt bánkodik, hogy kínál még egyéb értékeket is, amelyekre sajnos kevesebb vevőt talál, mert az iskolák ugyan nem vitatják, hogy hasznos lenne, csak nem telik rá, sőt sok iskolának egyáltalán nem telik videokazettára. Ki fogja megoldani ezt a problémát? Mindannyiunknak gondolkodni kell rajta!

A Televideo Kiadó műsorajánlata

Földrajz			
273. Kőrösi Csoma Sándor nyomában	54 perc	278. Magyar tájak II.	112 perc
– Négy fiatalember, Síra György, Pogány György, Sárosi Ervin, Bobály István elhatározta, hogy saját pénzén buszon, lóháton, gyalogszerrel bejárja Kőrösi Csoma Sándor Tibetben megtett útját...		– A Mecsek hegység	
274. A magyar puszták I. rész	88 perc	– Ormánság	
– A Tiszától elzárt Hortobágy		– Villányi hegység	
– A hortobágyi szikések		279. Magyar tájak III.	94 perc
– A főtenger világa		– Rábaköz	
– A Kun-kápolnási mocsár		– Szigetköz	
275. A magyar puszták II. rész	88 perc	– Kőszegi hegység	
– A megszépült csúnya föld		280. Magyar tájak IV.	102 perc
– A hasznosított csúnya föld		– Bakony	
– Hortobágyi pásztorélet		– Balaton: Egy tó múltja I.	
– Tavasz Kardoskúton		– Balaton: Egy tó jelene II.	
276. A magyar puszták III. rész	110 perc	281. Magyar tájak V.	86 perc
– Ősz Kardoskúton		– Mátra	
– Kiskunsági homokbuckák		– Dunakanyar	
– Kiskunsági szikések		– Aggteleki karszt	
– Ballada a tölgy fájáról		282. Magyar tájak VI.	57 perc
– Szegényebbek lennének nélküle		– Nagyunság	
277. Magyar tájak I.	58 perc	– Kiskunság	
– Göcsej és vidéke		283. Magyar tájak VII.	73 perc
– Őrség		– Kőrösök vidéke	
		– Hortobágy és környéke	
		284. Magyar tájak VIII.	60 perc
		– Bereg-Szatmár-i táj	
		– Bodrogek	

285. Magyar tájak IX. 57 perc
 - Belső-Somogy
 - A tolnai dombság
286. Másfélmillió lépés Magyarországon I. 160 perc
 Rockenbauer Pál sorozata
 Az északi hegyek útjain
 - Zempléni hegyek között
 - A Hernádtól a Sajóig
 - Keresztül a Bükkön
 - A Mátra gerincén
287. Másfélmillió lépés Magyarországon II. 180 perc
 - Cserhádi tájakon
 - Barangolás a Börzsönyben
 - A pilisi parkerdőben
 - Gerecse, a vörös márvány hazája
 - A Vértes erdeiben
288. Másfélmillió lépés Magyarországon III. 136 perc
 Bakonytól az Alpok aljáig
 - Bodajktól Zircig a Bakonyban
 - Zircről Nagyvázsonyig
 - A Balaton-felvidéken
 - Sümegettől az Alpok aljáig
 - Ősz az Alpok alján
289. ... És még egymillió lépés I. 180 perc
 Rockenbauer Pál természetjáró sorozata.
 A nyugati határszélen
290. ... És még egymillió lépés II. 180 perc
 A távoli Zalában
291. ... És még egymillió lépés III. 180 perc
 Somogy homokján, Zselic dombjain
292. ... És még egymillió lépés IV. 180 perc
 A Mecsekben
293. ... És még egymillió lépés V. 90 perc
 Tolnában
294. Az én hazám 120 perc
 Szabados Tamás operatőr honismereti sorozata
 - Pincék és gesztenyék (Cák)
 - Római fürdő (Bakonyháza)
 - A Káldi erdő banyafái
 - Gaja szurdok Bodajknál
 - Fák Kazinczy korából (Széphalom)
 - Fásor Füzerradványban
 - Világvédett falukép (Hollókő)
 - Telkibánya kopjafái
 - Előttem jár... minden utamon... (Zengővár-
 kony)
 - Facsoda a kastélykertben (Szirák)
- A dalt Budai Ilona énekli.
295. Nekem ne lenne hazám? 116 perc
 Szabados Tamás operatőr honismereti sorozata
 ... előttem jár minden utamon (Zengővárkony)
 - Mindenhol vannak gyökereink (Túristvándi)
 - Makkoshotyka fölött (Zemplén)
 - Akit még pajzsra emeltek (Szécsény, Rom-
 hány)
 - Márványcsigavonal (Pisznice)
 - Májusban? Nárciszok (Babócsa)
 - Örökké zöldellek (Jeli)
 - Valamit elvesztettünk (Oszkó)
 - Fény a fenyőalagút végén (Bakonybél)
296. Magyarország barlangjai 150 perc
 I. A múltnak kútja
 II. Az angyalok verítéke
 III. Lapok egy nyitott könyvből
 IV. A barlangok fővárosa
 V. Ember és barlang
297. Teleki Sámuel nyomában Kelet-Afrikában 180 perc
 I. Gróf Teleki Sámuel nyomában
 II. Tűz a hasadékvölgyben
 III. Víz a hasadékvölgyben
 IV. Afrikai emeletek
 V. Állatparadicsom
 VI. Emberek között
298. Magyar világjárók 55 perc
 - A Bajkál varázsa
 - Hurghada korallkertjei
299. Megsebzett bolygó I. 105 perc
 Balog János professzor sorozata
 - Egy bolygó benépesül
 - Az érintetlen őserdő
 - A megújuló őserdő
 - Az eltűnő termőföldek
300. Megsebzett bolygó II. 86 perc
 - Sivataggá válnak-e a szavannák?
 - A terjeszkedő sivatagok
 - Ahol a sivatag újra zöldül
301. Megsebzett bolygó III. 175 perc
 - A nélkülözhetetlen édesvíz
 - A nélkülözhetetlen tenger
 - A világ legdélibb erdeje
 - A Serengeti
 - Az állatvilág utolsó menedékei
 - Nincs válaszút
302. Földrajz 89 perc
 Csillagok életútja; A naprendszer; Karsztjelen-

ségek; A vulkán működése; A jég munkája; A szél munkája; Óceánok és tengerek; Falusi települések

303. TV—Egyetem I. 122 perc

Juhász Árpád műsora középiskolásoknak

1. Újdonságok a csillagvilágban

2. És mégis mozog a Föld...

304. TV—Egyetem II. 62 perc

Újabb eredmények az élet kutatásában.

305. A Tenger I. 93 perc

Expedíció a nagyfalhoz

A korallok ellenségei

Hogyan halnak meg a hajók?

A filmsorozat a színpompás korallzátonyok élővilágának rejtelmeibe kalauzolja a nézőket.

306. A tenger II. 120 perc

Sziget az óceánon

Eleven szirtek

Kincskeresők

A filmsorozatot az MTV Natura szerkesztősége vízalatti forgatócsoportja készítette a Csendes-óceánon.

17. Az egyetlen Föld I. 150 perc

(The Miracle Planet) japán filmsorozat

A kezdetek: A harmadik bolygó

A nagy hasadék

Az oxigén nyomában

A filmsorozat a Föld keletkezésétől napjainkig, az üvegházhatás létrejöttéig vizsgálja bolygónk történetét az elektronmikroszkóptól a műholdas felvételekig szinte az összes technikai lehetőséget kihasználva.

18. Az egyetlen Föld II. 150 perc

A kőzetbe zárt légkör

A hegységek születése

Az éltető erdőségek

19. Az egyetlen Föld III. 150 perc

A dinoszauruszok völgye

A jégkorszakok nyomában

A terjeszkedő Szahara

20. Az egyetlen Föld IV. 150 perc

A Föld kincsei

Védőernyőnk a légkör

A törékeny bolygó

Hármas csatorna

13. Képes haza—járás 179 perc

Magyarország geológiája, növény- és állatvilága, régészeti ritkaságai, településfajtái, régi templomai, kastélyai és népeinek története.

Műsorvezető: Aigner Szilárd

14. Világtájak 1. 180 perc

Milyenek az emberek? Hányféle nyelv létezik?

Milyen hatással van a környezet az emberekre? Mi az, hogy világegyetem? Hogyan alakult ki az emberi faj a Földön? Milyen kultúrákhoz tartoznak az emberek? — ezekre és sok más kérdésre ad választ a sorozat—műsor.

Műsorvezető: Lugosi László és Bán Dávid

15. Világtájak 2. 135 perc

A kazetták megvásárolhatók a Televideo márkaboltjaiban és postai utánvétellel.

Cím: 1096 Budapest

Lenhossék u. 35.

Tel.: 133-7915;

Fax: 113-5845;

Telex: 22 4732

SAFÁRY OROSZ MÁRIA

Ajánlás egy biológia órára

A munkáltató órák még mindig "mostohagyerekek". A tanárok a zsúfolt tananyagra hivatkozva sokszor elhagyják ezen jártasságokat és készségeket kialakító órákat, aminek oka az is, hogy nehéz jól megszervezni, és időigényesen előkészíteni a gyakorlatokat.

Célom: az óravezetési és módszertani javaslatokon, illetve a munkafüzeti vizsgáldásokon kívül az érzékeléssel kapcsolatos munkáltató órához sok, érdekes kísérlet, megfigyelés összegyűjtése, amelyek közül a tanár választhat céljainak, lehetőségeinek megfelelően.